

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10., in 20., dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 50 n., za pol leta 75 n. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

Vse za vero, dom, cesarja!

Uredništvo in upravnništvo muje v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Neprančkova pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema oglase in naznanila po pogodbi.

Odgovorni urednik in izdajatelj: J. Marušič.

Lastnik: Konsorcij „Primorskega Lista“.

Tiska: Hilarijanska tiskarna.

Vabilo na naročbo.

Z današnjo številko smo dokončali šesti letnik našega lista. Srčno se zahvaljujemo vsem, ki so pomagali, bodisi z dopisovanjem ali naročbo ali vsaj s priporočanjem in razširjanjem. Naš list bode izhajal kakor dosedaj, trikrat na mesec, dokler se ne odpravi časniški kolek. Potem utegne „Prim. List“ postati tednik. Zato se s prijateljskim zaupanjem priporočamo tudi za naprej vsem častitim naročnikom, da nam ostanejo zvesti, ter se priporočamo našim prijateljem in somišljenikom, da bi list širili med narodom ter mu pridobili mnogo novih naročnikov.

Cena „Prim. Listu“ ostane dosedanja, **1 gl. 50 kr.** za celo leto.

Prosimo, da častiti naročniki zapomnijo, da je naročnina listu 3 Kr., ker za nižjo ceno lista dajati ne moremo z ozirom na namero, da list postane tednik.

Prosimo tudi, naj blagovolijo častiti naročniki svojo naročnino kmalu poslati, novi naročniki pa k naročilu dostaviti besedico nov.

Uredništvo in upravnništvo.

Mir ljudem na zemlji!

Tako so prepevali ob rojstvu Izveličarjevem angeli nad betlehemske planjavo. Tako prepeva leto za letom sv. cerkev ob veselih božičnih praznikih, oznanjujoča svetu, da je Izveličar donesel mir padlemu človeštvu, da in edino le njegova razodeta, večna resnica more roditi v srcu človekovem kakor tudi v celih narodih pravi mir. Angelsko oznanilo v božični noči je oznanilo ljubezni, oznanilo pravega krščanskega bratoljubja. Srečen človek, ki daje slavo Bogu t. j. spoštuje njegove zapovedi, v njegovem srcu vlada mir, kojega mu svet dati ne more. Srečni narodi, kateri dajejo slavo Bogu, ki hranijo živo krščansko prepričanje, v katerih javnem delovanju veljajo zapovedi božje, ker med njimi vlada mir in pravo bratoljubje.

Zgodovina, učiteljica narodov, potrjuje to dejstvo. Zgodovina pravi o srečnem narodov razvoju, dokler je njihovo delovanje prevečal krščanski duh, o miru in ljubezni, v kateri so narodi živeli med seboj. Toda čim so se narodi oddalili od Kristusa in njegove resnice, zginil je iz njihove srede tudi duh miru in sprave, ter se med njimi zaplodel narodni boj.

In ne opazujemo li tega tudi danes v Avstriji?

Vse javno življenje narodov v Avstriji nam je očiten dokaz, da sta izmed njih zginila mir in sprava. Med narodi avstrijskimi razsaja divji narodni boj na vsej črti. Močnejši narodi z vsemi silami stremijo, da bi zatrli šibkejše, a slabotnejši napenajo skrajne svoje moči, da ohranijo svojo narodnost. Vse javno delovanje se osredotočuje v narodnem boju.

V državnem zboru vprizarjajo Nemci najhujšo obstrukcijo, preprečujejo vsako delovanje za blaginjo narodov in delavskih stanov, ter nočejo nič slišati o kakem rednem parlamentarnem delovanju. Od mesta do mesta, od vasi do vasi se drve zloglasni volkovi ter hujskajo ubogo ljudstvo proti sodeželanom druge narodnosti, netijo prepričanje ter sejejo narodno sovraštvo. In zakaj vse to? Zaradi skromnih jezikovnih naredeb, s katerimi je vlada podelila enakopravnost češkemu jeziku pri uradih na Češkem. Niti najmanjša krivica ni bila s tem zadana nemškemu narodu, niti trohice prednosti ni prejel češki narod, izvršila se je

le postavna enakopravnost. In radi tega vprizarjajo toliko razburjenost med nemškim narodom, netijo toliko sovraštvo nasproti Slovanom.

In pri nas? Vlada je sklenila ustanoviti hrvaški gimnazij v Pazinu za hrvaško prebivalstvo Istre. Okoli 120.000 Slovanov dosedaj ni imelo nobene srednje šole, na kateri bi mogli vzgajati prihodnje razumnike. Vlada je slednjič sklenila odpraviti to krivico. Korak je opravičen, ker vsaki narod ima pravo do sredstev izomike, pravico do izobrazbe v materinem jeziku. Toda čim se razglasi vladni korak, že se oglasi žid z lesnega trga v Trstu, zatrobi v bojni rog, in vzdigne dolgo bojno vrsto proti hrvaškemu gimnaziju kot najnovejšemu napadu na italijanstvo Istre. V imenu omike, ugovarjajo izomiki hrvaškega ljudstva. V Piranu, Trstu in drugih italijanskih gnezdih prirejajo shode, na katerih nerazsodnega ljudstva srca polnijo s peklenskim sovraštvom do sodeželanov slovanske narodnosti, sejejo prepričanje v deželi.

Narodni boj divja tudi v naši deželi. Italijanski rogovileži utopili bi najraje v žlici vode narod slovenski. Smrtno sovraštvo do vsega slovenskega navdaja njihova srca, in to sovraštvo širijo med ljudstvo po listih in shodih. V tem svojem sovraštvu Slovincem kratijo celo naravne pravice (slovenska šola v Gorici) ter delujejo z vsemi močmi, da bi Slovinci ne dosegli svojih pravic. Celo znak slovenske narodnosti, slovenska trobojnica, razburja njih „rahločutne“ živce. In da ta napor narodnih sovragov rodi odpor v vrstah Slovencev, da na celi črti bijejo boj v deželi, je čisto naravno.

Jednak položaj je širom cele Avstrije. Narod se bori zoper narod, celo bratski narodi po rodu se bijejo med seboj (Poljaki in Rusini, Hrvati in Srbi).

Znak sedanjega časa v Avstriji je narodni boj. V bojnem stanju obhajali bodo narodi tudi letošnji božič, veselo božično oznanilo, „mir ljudem na zemlji“ na gane njihovih src. Angelski klic, ki se je razlegal po betlehemske planjavah, katerega kat. cerkev že nad 18 stoletij oznanjuje narodom, postal je v sedanjih narodnih bojih glas vpjočega v puščavi.

In kje je vzrok? Ker so narodi, oziroma njih voditelji, zopet zapustili njega, ki je prinesel na svet blagovest miru, zapustili Jezusa Kristusa, zavrgli njegov nauk. Z krščanskim načelom pa je izginil tudi mir med narodi.

Vse to pa je delo židovsko-framasonске lože, katera, če tudi skivaj, vodi vse javno življenje v Avstriji. Loža, združena s židi, sklenila je pogin Avstrije. Napovedala je boj katoliški cerkvi v Avstriji v zavesti, da je katoliška zavest med narodi Avstrije najtrdnjša opora, s pomočjo tiska je blatila cerkev in nje pravice, ostrupila življenje narodov, ter jih tako več ali manj odtujila cerkvi in nje naukom. Ker pa še vse to ni dovolj pospešilo nje namena, vrgla je med avstrijske narode, kojih voditelji so se že odtujili Kristusu, preporno jabolko absolutne narodnosti; zanetila narodni boj. In kar ni dosegla z očitnim bojem proti kat. cerkvi zdi se, da dosega s sredstvom narodnih bojov: narodi avstrijski se odtujejo med seboj in Avstrije ugled ne blesti več v nekdajšnjem sijaju... Zginil je mir, a z njim gineva moč in vglad; sovražniki pa se krohočejo.

Zato pa je skrajni čas, da se narodi zopet povrnejo k njemu, ob kojega rojstvu so angeli oznanovali mir. Skrajni čas je, da se zganejo oni, v katerih srcih se ni zamrl čut krščanstva, da se ojunajo ter na podlagi krščanske pravičnosti prično oznanovati mir in spravo med narodi. Skrajni čas, da se postavijo po robu kričačem in narodnim hujskanjem, ter med ljudstvom utrdijo zavest, da ako se jednemu narodu podeli, kar mu tiče po naravnem in državnem zakonu, se s tem še nikakr krivica ne godi drugemu.

Skrajni čas, da prično vsi, ki so prave volje, oznanovati mir ljudem na zemlji. Ko bode med narodi zavladovala sveta volja krščanske ljubezni in brato-

ljubja, ko bodo narodi zopet prešinjani s krščanskim duhom, obhajali bomo tudi v avstrijskem javnem življenju praznik miru, veseli božič ter veselo zopet prepevali:

„Mir ljudem na zemlji“.

Dopisi.

Iz Gorjanskega. Nobenega dopisa ni v Primorskem listu z Krasa o proslavljenju vladarjeve petdesetletnice. Marsikateri si bo mislil, ko čita Primorski list, do Kraševci so zaostali za drugimi. Pa ni tako, kajti tudi na Krasu so na predvečer proslavljanja goreli krasni kresovi vrh kraških hribov in odmeval je strel topičev ob kraških hribovih in platinah.

Gorjansko se je posebno odlikovalo, ker je bila cela vas na pred večer ob mraku krasno razsvetljena celi dve uri, v zvoniku obšeni so bili v narodnih barvah razsvetljeni balončki. Med razsvetljavo slišalo se je pritrkovanje: zvonov in strel topičev.

Dne 2. decembra je strel topičev, pa pritrkovanje zvonov navse zgodaj prebudilo iz spanja gorjanske prebivalce ter jih opozarilo na praznični dan, hipoma je bila cela vas okrašena z narodnimi in cesarskimi zastavami, ki so bile razobešene z poslopji.

Ob 9 uri bila je slovesna peta maša, pri kateri je nastopil prvokrat novi pevski zbor in je prav dobro pel. Udeležili ste sv. maše obe županosti gorjansko in brskoz vsemi starešinami, krajni šolski svet in učiteljstvo z šolsko mladino. Med mašo so streljali s topiči in pritrkovali z zvonovi, posebno pa na konec cerkvene slovesnosti pri zahvalni pesni.

Ob 2 urah popoldne je bil blagoslov, pri katerem se je molil rožnivenec pred izpostavljenem najsvetejšem.

Po dokončanem blagoslovu bil je banket v gostilni gospoda J. Strekelja, udeležili so se ga vsi starešine z županom, pevci in drugi odlični občinarji. Pri banketu spominjalo se je tudi zavoda Alojzijevisca ter je nabral gospod kurat 5 gl. 30 kr. Pri banketu bili so vsi dobre volje, posebno pa ko je gospod kurat napil v krasni napitnici Njih Velečanstvu presvetlemu cesarju zavrili so vsi nauzoči trikratni Živijo, ter odpeli cesarsko pesem. Ljudstvo je popolnoma praznovalo; pri maši in pri popoldanskem blagoslovu bila je cerkev polna pobožnega ljudstva.

A tudi v Gorjanskem nas je osupnila novica, da se je s silo morala naša tribojnica umakniti z šolskega doma v Gorici in to na ljubav irredente. Nehote se nam vsiljuje prasanje: Kdo smo? Kje smo?

Iz Prijedora v Bosni. Krščansko katoliško slovensko ljudstvo v jugoslovenski Bosni je večinoma jako ubožno in v mnogih stiskah in težavah. Malo družin je, koje bi imele lastno zemljišče, večina so kmetje na mahomedanskih begov, agov, vakufskih in drugih posestnikov zemljišč in morajo dajati od vseh pridelkov vladi desetino, a posestnikom tretjino, poleg teh so pa še nekoji drugi davki.

Krščanska sela, vasi, sostavljene so večinoma iz preravnih kolib, napravljanih in spletenih s protja, šibja, lesa, ilovice in slame; v Sloveniji so najprostejša štala, hlevi in svinjaki skorom trdnjše palače v primeru s stanovanliščimi ubožnega krščanskega ljudstva v tej pokrajini. Priprasto in ubožno se oblačijo, glavna hrana je temu ljudstvu koruzna moka, fižol in čebula, kaj boljšege le redke čase; mnogo družin pa še navadno najpriprostejše hrane zadostno nima.

Daj desetino, tretjino, polovino od pridelkov in še druge davke, onda mnogim malo in premalo ostane.

Turški car je še suveren te velike jugoslovenske pokrajine, marsikoji turški zakon, postave, vravnave in škodljivi običaji še veljajo. Austro-ogerska je le

upraviteljica, Bosna in Hercegovina ste pod okupacijo in upravo Austro-ogerske,

Torej ta, sicer po naravi krasna, pokrajina Jugoslovenije ni popolno turška, niti Avstrijska, tako rekoč: ni na nebu, ni na zemlji. Ipak še nosi in čuti delj jarna turškega v marsičem.

Mnoge so stiske, težave, borbe in pomanjkanja Slovencev v Primorju: toda vsaj nekaj, kar je najpotrebnejše in tolažljivo, koristno in dušo krepilno, imajo obilnejši in to so: cerkve. — Hiše božje in cerkvene naprave so pogostneje, dostojneje in bolj oskrbljene. In, ko bi še teh ne imeli, ali malo in redko, onda bi se le spoznali tužno zapuščenost svojo; onda bi zuali in čutili kaj se pravi prav in dobro vrejeno cerkev in cerkvene naprave imeti ali ne imeti.

V Bosni so katoliške cerkve redke: Ubogi katoliki, bivajoči raztrešeni med razkolniki in mahomedanci, imajo mnogi daleč v cerkev, pa kakove so večina še te redke cerkve? Iz lesa, ilovice in slame skupaj sostavljene, slabe in borne kolibe.

Prej pod oblastjo turško niso smeli kristijani si boljših in trdnjih cerkva in hiš staviti, a sedaj jih smejo, pa malo koji imajo za to potrebnih sredstev in zbog ubožta niso zmožni tega storiti.

Mislite si: 400 let pod vlastjo turško, v groznem mahomedanskem jarmu biti. In v sedajnem času ni za cerkev in vero, za cerkvene in verske naprave pravega in bolj občega navdušenja in zanimanja, osobito pri onih, koji bi zamogli za to kaj izdatnega storiti...

V tej jugoslovenski pokrajini je pa treba i cerkveno večino iz ruševin in podrtin vzdigniti, mnogo pa povsem na novo napraviti, ker, Bogu hvala ubogo ljudstvo krščansko katoliško se množi in razširja. V novi rimsko katoliški slovenski občini mesta Prijedor in okolice, že peto leto z velikim trudom in težavami zidamo in napravljamo prepotrebno cerkev sv. Jožefa — sv. Družine — pa je še ne moremo zgotoviti, dovršiti, napraviti in izplačati.

Ravno tukaj pred okupacijo ni bilo ne sledu krščanstva rimsko katoliškega. Sedaj je nova rim. katoliška občina, sestojeca iz ubozih naseljencev in domaćinov, večina delavskega stanu.

Takovi novi občini med drugoveci je pa čez vse potreba cerkve in cerkvenih naprav; toda nemožni občinarji si sami sebi težko napravijo potrebna stanovanja in z velimi težavami pripravijo zapuščen in z grmovjem porasčena zemljišča v plodonosne njive, vrtove in travnike. 14 ur na danjavo in 12 ur na širjavo v tej pokrajini ni bilo katoliške cerkve, sedaj stoji nova še ne dovršena cerkev sv. Jožefa približno v sredini tako obširnega okraja. Iz vsega tega je razvidno, kako potrebna je tu bila cerkev in kako dobrodelno je v takem kraju pripomoči za cerkev, ta prepotrebni katoliški in narodni dom na zemlji.

Neizrečeno tužno nam je, ker te tako potrebne cerkve ne moremo dovršiti, izplačati in z vsem potrebnim opraviti. Za to še lepo prosimo vse Jožefe, vse častilce sv. Jožefa in sv. Družine usmilite se nas in pomagajte nam to cerkev dogotoviti, napraviti in izplačati. Zna se, da imate i doma mnogo potreb in izdatkov, ipak če je mogoče kaj vtrpeti in darovati za cerkvene naprave tukaj, kjer jih bilo ni, kjer so najbolj potrebne in je za nje večje pomanjkanje, kakor pri vas in drugod. In krušni oči in varih Jezusov, varih sv. kat. cerkve in Slovencev bode vam še več in obilnije pomagal in sprosil, ako si boste kaj pritigali in darovali za cerkev božjo in njegovo v novi ubogi občini med razkolniki in mahomedanci in s tem pomogli za povečanje in razširjanje sv. rim.-katoliške cerkve in vere v Jugoslaviji.

Za božični dar presv. detetu Jezusu, Mariji in sv. Jožefu spomnite se milosrdno preuboge nove, še ne dovršene prepotrebne njihove cerkve v jugoslovenski Bosni. Prosimo lepo, ako bi kdo ali koji hoteli kaj milodariti, da bi blago-

volili to izročiti slavnemu uredništvu „Primorskega lista“, ali pa:

Rimo-katoličkim župnemu uredu sv. Josipa v Prijedoru.

P. Pirjedor. Bosna.

Iz Istre. Pod naslovom „Talijska kultura v Taru“ priobčila je „Naša Sloga“ v 44 številki, da je neki „gospodin“ v Taru tamošnjega župnika vdaril in da njega „prijateljica“ v Poreču niti najmanj ne obsoja tega čina. Kdor čita N. Sl. in nepristransko sodi, se ne bo čudil, da se najdejo taki ljudje, koji duhovnike sovražijo in zaničujejo, kajti N. Sl. je že mnogokrat priobčila tudi dopise, v kojih so se napadali duhovniki ne samo italijanski, marveč tudi slovenski, koji se držejo ineti samostojno mišljenje. Ni dolgo tega kar je bil v „N. Sl.“ dopis iz Boljuna, v kateremu se na vate laže in obrekuje tamošnji župnik. Ko je bil v naslednji številki tiskan popravek g. župnika, je dostavil g. urednik brez vzroka v listnici uredništva žaljivo opizko da je „valjda ta izpravek A. D. sestavil.“ Opomnil je na to g. župnik urednika g. Mandiča v zasebnem listu, da naj prekliče to žaljivo opazko, ker je popravek on sam sestavil, a mesto da bi popravil, kar je zakrivil, pridjal je v 46 broju „N. Sl.“ še dve drugi žaljivi in lažnjivi opazki; da sta ga namreč on (g. Mandič) in njegov somišljenik na nekem taboru oprala, češ da je zaslužil, a to ni resnično, nego res je, da sta ga ona dva žalila, ne da bi zaslužil, nego zato, ker je rabil svoje pravo in nar. zastopniku izrazil svoje želje, kakor jih sme vsaki volilec. To pa g. Mandiču še ni zadosti, nego dostavi še opazko, da je župniku občinski zastop na nosu, ker je „hrvatski“, to so pravi, da je nasprotnik „hrvatske-mu“ obč. zastopstvu, kar je tako debela laž, da bi se moral pošten človek sramovati na taki način slovanskega katoliškega duhovnika obrekovati.

Jeli se ne pravi to sčuvati župljane proti duhovnemu pastirju? jeli je čudno, ako priprosti človek izgubi spoštovanje do duhovnika, ko čita v listu, namenjenemu priprostemu hrvatskemu ljudstvu v Istri, taka opravljanja in obrekovanje duhovnih pastirjev? Mnogokrat se pritožuje „N. Sl.“ radi napadov od strani Italjanov, a naj pomislijo g. urednik in njegovi dopisniki, da se mnogokrat tudi domačini napadajo od domači strani.

Politični pregled.

Notranje dežele.

V slovenski krščansko narodni zvezi je zadnje dni zopet završalo. Ker vlada svojih obljub nasproti Jugoslovonom in Rusinom niti izvrševati ni pričela, so mnogi poslanci zopet zahtevali, naj „zveza“ izstopi iz večine. Vendar so

potom izvrševalnega odbora desnice še enkrat prašali grofa Thuna, kaj da misli. Thun je odgovoril, da bode dane obljube izpolnil, da pa ne more vsega hkrati storiti. Ta odgovor je potolažil večino jugoslovanskih zastopnikov, ki pa čakajo le še do novega leta. Čas bi pač že bil, da se tudi zastopniki „zveze“ nekoliko radikalneje zgamejo. Kaj imamo od samih obljub, priča nam položaj na Primorskem.

Državni zbor je sprejel zakon o lokalnih železnicah. Med nameravanimi krajevnimi železnicami je tudi ona iz Trsta čez Koper, Buje in Motovun v Poreč, oziroma Kanfanar. Tudi se bodo gradile nekatere železne ceste v Dalmaciji, ki je bila v tem oziru najbolj zanemarjena. — Potem je obravnaval o zakonu glede plač državnih služabnikov. Ta zakon bode sprejet v današnji seji. Potem gredo poslanci na božične počitnice.

Obstrukcija je zopet oživela. V jedni zadnjih sej je zloglasni Wolf zopet priredil škandal. Začel je kričati in razsajati proti justičnemu ministru radi konfiskacije njegovega lista. Zvesto so mu pomagali ostali zavezniki, in justični minister je moral prekiniti svoj odgovor na Hohenburgerjevo interpelacijo. Previdnemu pa tudi odločnemu postopanju predsednika se je posrečilo ugnati razposajence. Sosebo dobro je okrcal Wolfa. Vsakemu, kar zasluži.

V ogerskem državnem zboru tudi ne gre vse gladko. Opozicija bje ljut boj proti Banffyju, katerega hoče na vsaki način strmoglaviti. Škandali v zbornici so prisilili celo zbornično predsedstvo, da je odstopilo. Banffy hotel si je pomagati s tem, da bi pridobil večino za zakonski načrt Tisze, s katerimi se daje vladi oblast, da sme brez parlamenta proti obstoječim zakonom in izvan ustavnega okvira vladati tako dolgo, dokler se popolnoma ne zaduši opozicija. Mnogo liberalnih poslancev je radi tega izstopilo iz vladne večine. Hrvatski zastopniki bodo seveda podpirali vlado. Novi minister za Hrvatsko je že imenovan v osebi velikega župana pl. Cseh, seveda mažarona. Banffy je bil pri cesarju, ki je baje dejal, da naj le vstraja, ker on je z njim. Položaj za ogersko vlado nikakor ni preugoden.

Dve volitvi na Hrvatskem. V 3. volilnem okraju mesta Zagreb, je bil izvoljen protivladni kandidat kanonik Rubetić. Ta okraj je imela dosedaj vlada v posesti. Lepo znamenje za prihodnost. V Pisarovini, kjer je bila tudi volitev, pa je vladni zastopnik kar odvrnil kandidaturu protivladnega kandidata, prof. Pasarića. Ko je za njim hotel kandidovati neki župnik, tudi tega ni dopustil. Vsi neodvisni volilci so na to odšli, ter je celih 9 volilcev, med temi 6 uradnikov, izvolilo vladnega kandidata. Pač turške razmere v lepi Hrvatski.

njegovi duši. Tudi Hamza Beg se ni kazal zbezanega.

„Kaj se nič ne bojiš, ker si prišel v roke onega, katerega si vpregel v plug?“

„Kar Alah določi, to se mora zgoditi“, odgovori Turek; izvleče iz nedrija malo stekleničico in jo izpije.

„Strup?“ zakliče častnik.

„Da, strup“, odgovori Hamza Beg popolnoma hladnokrvno.

Na to stopi grof Szapary pred Turka in mu mirno reče: „Ali vidiš, kako me je krščanski Bog rešil in tebe izročil v moje roke? Poglej, kako delajo kristijani: Hamza Beg, darujem ti življenje in prostost. Od sedaj nadalje ne bodi tako krvoločan proti kristijanom.“

Turek vznemirjen pogleda grofa, ki ga vpraša kaj mu je.

„Strup je izpil“, pove častnik.

Ali Turek odgovori: „Nisem vznemirjen vsled bolečin, katere mi napravlja strup, temveč čudim se tvojemu ravnanju. Poslušaj me, grof! S tem, da si mi vse odpustil, kar presega človeške moči, si mi dokazal resnično krščansko vero. Odkar sem bil pred Dunajem premagan, so mi vstajale v duši resne dvojbe. Grof Szapary, ti si mi jih rešil. Dovrši sedaj sv. je delo in pokliči duhovnika, da me krsti. Hitro, hitro, ker čas mojega življenja poteka.“

Res se je naglo bližal konec njegovega življenja; zato je sam grof vzel kozarec vode in krstil onega, ki ga je nekdanj vpregel v jarem, onega, kateremu je dal prostost in ga tako s svojo velikodušnostjo spreobrnil.

„Kako ste mogli to storiti?“ vpraša častnik.

Vnanje države.

Primorske protitalijanske demonstracije v italijanski zbornici. Poslanec in tržaški begun, žid Barzilaj je interpeliral italijanskega vnanjega ministra radi dogodkov v Trstu povodom smrti naše cesarice. Minister je na podlagi poročil italij. poslanika na Dunaju odgovoril ter priznal, da povodom teh izgovorov ni bil ranjen ali celo ubit noben Italijan, a vendar je prav hinavski zatrjeval, da ti dogodki v Italiji ne najdejo primere. Kaj takega si upa trditi italij. minister v času, ko se še ves svet dobro spominja dogodkov, ki so se pojavili meseca maja skoro po celi Italiji, in se nad njimi zgraža. Italija je le po hudih bojih udušila nevarno gibanje. S posebnim veseljem pa je potem minister pripovedoval o strogem postopanju avstrijske vlade, s katerim se je popolnoma zadostilo Italiji.

Nemški državni zbor je izvolil za predsednika grofa Ballestrema, člana kat. centra. Pri vsprejemu predsedstva je cesar zopet zelo obširno govoril o svojem potovanju na vzhod.

V Franciji vpeljejo tudi osebno-dohodninski davek, kakor pri nas. Razlika pa bode v tem, da tamkaj davčne oblasti ne bodo silile posamnike, naj sami napovedo dohodke, marveč tam bodo davčna oblastva po zupanjih znamenjih sama določila davčno mero in svoto. Oziroma se bodo pri tem na visokost mitnine, na posest parkov, vrtov in teras, na število služabniškega osebja, na luksuz vsake vrste in drugo. Kdor se bo toraj bolj bahal na zunaj, plačati bo moral večji davek.

Krečanski nadkomisar, princ Jurij, pride jutro na Kreto. Ladije štirih vlasti bodo pozdravile novo krečansko zastavo. Dosedanji odbor se je že razšel. Mohamedanci še vedno zapuščajo otok. Novi nadkomisar bode samostojno vladal pod nadoblastjo Turčije, kar bode pričala turška zastava, viseča poleg krečanske.

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. Žaljiva predstava je bila nemška jubilejna predstava v ljubljanskem gledališču. Zalilo se je Slovence in proslavljalo Nemstvo. In to v Ljubljani! — V Skofji Loki se je obesil usnjarski mojster I. Kržišnik. — Na Dolskem brodu pod Zalogom je padel v Savo brodar. Prijel se je za čoln ter plaval za brodom do Laz, kjer ga je rešil neki krčmar. — V Ljubljani so s tridnevnicno obhajali petdesetletnico bratovščine sv. Rešnjega Telesa. — V Ljubljani zgradi južna železnica nov kolodvor. — Prevrnil in ubil se je, vozeč iz Kamnika, Matjev Lipar, posestnik in tovarnar za cement.

Na Štajerskem. V Mariboru je pre-

Zato, ker vsak dan molim: „Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpustamo svojim dolžnikom“, se je glasil grofov odgovor.

In nas ne vpelji v skušnjava.

Mizarja Gornika je obiskala nesreča in se pri njem vdomačila. Žena leži na smrt bolna; pred nekaj dnevi mu je umrlo dete, a sedaj je dobil odlok od okrajnega sodišča, katero mu zapoveduje, da se mora v 14. dneh iz dosedanjega stanovanja izseliti, drugače ga bodo po sodnijskem potu izgnali. Zares, v žalostnem položaju je bil Gornik. Od žalosti prevzet je gledal na oknu in bil tako zamišljen, da ni vedel kaj se okoli njega godi. Tako je tudi preslišal, da je nekdo prinesel v njegovo delavnico staro mizo. Še-le tedaj, ko ga je prišel, služabnik plemenite hiše, potrkal po rami, se je preplašen ozrl.

„Ej, mojster, gotovo sedaj premišljujete, kam boste deli tisočake, katere boste zadeli v loteriji“, je rekel služabnik in se glasno zasmel. Ali naš mizar bi se bil raje jokal, ko pa smejal in je rekel: „Tisočaki bi dobro prišli, dobro; vzemi to in preberi, mislim, da te bo smeh minil.“

Sluga je prebral odlok okrajnega sodišča in poln sožalja pričel mizarja tolažiti.

„Nekoliko boste zaslužili s to mizo, katero vam pošilja grof, da jo popravite. Ker je umetno delo, vam bo virglo več zaslužka, ko kaj drugega.“

Gornik se je takoj lotil dela. Ko je mizo ogledal, je zapazil skrit predalček in v njem našel veliko denarja.

Oho, kaj pa je to? Grof gotovo nič ne ve o tem denarju. To so sami novi

mil. knez in škof blagoslovil novo gimnazijsko zastavo. — V Zdolah nad Vidmom so dne 2. decembra občinski odborniki, svetovalci in učiteljstvo z gorečimi svečami v rokah skupno prejeli sv. obhajilo. Čast takim vrlim možem! — V Mariboru je nek Nemec vstrelil v okno „Narodnega doma.“ Pač povsod se že kaže sad vednega hujskanja. — Celjska gđc. Iohana Klobčar bo teden dni kašo pihala, ker je ob slovenski pevski slavnosti meseca avgusta zmerjala Slovence ter konečno na kmečke fante metala kamenje. — Gradčani so silno vznemirjeni, ker so Slovenci se predrznili pri sv. maši slovensko peti.

Na Koroškem Starosta koroških Slovencev mil. prost tinjski Lovro Se-rajnik, je dobil red železne krone tretje vrste. — Slovensko kmetijsko predavanje so imeli v Št. Jacobu u Rožu. Zavod za slepce v Celovcu so slovesno otvorili 8. dec. — Grad Tanzenberg pri Gospi Sveti so kupili oo. benediktini. Grad šteje 12 vrat, 52 duri 365 oken.

NOVICE.

Gorica.

Delavski prijatelj, list za slovenske delavce, bode izhajal tudi v prihodnjem letu. Skrb za delavske stanove ter za njih telesni in dušni blagor, kakor tudi mnogi dopisi iz raznih krajev, so konsorcij „Prim. lista“ obodril, da bode še v prihodnjem letu izdajal „Del. prijatelja“. Cena pa mu bode za leto 1899 70 kr. za celo leto. Nujno prosimo torej naročnike lista, da obnove naročnino, kakor tudi somišljenike, da list razširijo med delavskimi stanovi. Delavci, zapuščeni stan sedanje družbe, so tudi kri od naše krvi, zato pa tudi vredni, da za nje žrtvujemo svoje duševne in gnotne moči. Na delo torej za blaginjo delavskih stanov.

Cesarjeva zahvala povodom vladarske petdesetletnice: „Ljubi grof Thun! Milost Vsemogočnega mi je naklonila doživeti petdeseto obletnico dne, ko sem zasedel prestol svojih prednikov. Ginjenega srca sprejmem to redko darilo neba in resno se oziram na dolgo, dogodkov polno dobo zahvaljam Previdnost za napredek države na moči in ugledu, za ves napredek svojih narodov na dobrodelnem in kulturnem polju, s čimur so poplačane skrbi mojega vladanja. Akoravno je moral ta spominski dan minuti brez glasnega navdušenja in prazničnega slavlja, vendar ni ostal zame brez tihe radosti in čistega zadoščenja. Znova sem prejel neštne dokaze iskrene naklonjenosti in na novo se je utrdila vez, ki mene in mojo hišo nerazdružno veže z mojimi narodi. Z mnogobrojnimi ganljivimi prireditvami, ki so izhajale neposredno iz slobodne volje ljubčega ljudskega srca, se je v vseh deželah slavil spominski dan, pred vsem

bankovci; morda so ukradeni in sem skriti. Ali bi se zgodila tatu krivica, ako jaz, siromašni mizar, vzamem nekaj tega denarja in si z njim opomorem?

Take misli so polnile mizarjevo dušo spolnil bi jih bil, če bi ga ne bil rešil Bog s svojo milostjo.

Janezek, njegov drugi sin, prihiti v delavnico in kliče: „Oče, oče, kako lepo povest sem bral o stari omari.“

„Povej tedaj, kaj si bral!“

In deček pripoveduje znano povest o nekem siromašnem mizarju, ki je našel veliko denarja v skrivnem predalčku; pošten mizar pa tega denarja ni za se obdržal, ampak ga oddal lastniku, ki je poštenega mizarja bogato obdaroval in ga tako rešil pomanjkanja.

Ta povest gane očeta. Mizar vzame sinka v naročje in ga ves vesel objema. Otrok se misliti ni mogel, kaj se godi v očetovi duši. Gornik trdno sklene, da hoče ravnati ko pravi kristijan, dene bankovce v skriti predalček in nese mizo k grofu, ki iznenaden pregleda bankovce in se zelo čudi. Naposled pokliče služabnika, veli napreči in se odpelje z mizarjem v glavno mesto, kjer sta celo zavezo izročila policiji. V grofovo stanovanje je prišla komisija, vse pregledala in stvar dognala. Grofov oskrbnik je bankovce ponarejal in jih skril v skrivni predalček grofove mize. Oskrbnik ni odšel zaslužni kazni.

O kako se je veselil mizar Gornik, da je premagal hudo skušnjava! Ako bi bili ponarejene bankovce pri njem dobili, bi ga bili ko hudodelnika kaznovali in priznati bi bil moral, da je bankovce celo ukradel. Tako bi si bil vest obtežil in poštenje izgubil.

(Dalje prih.)

LISTEK

O Č E N A Š.

(Iz hrvaščine K. Dvorjanec).

(Dalje.)

Bilo je 22. julija 1784., ko je vojvoda Lotarinski nenadoma prišel v kraj Hamza Bega, kjer je bil grof Szapary, in je z močno vojsko Turke premagal. Vse je bežalo kamor je moglo in v tej zmešnjavi so pozabili na grofa, katerega so kristijani veselo pozdravili v svojem taboru. Ko je grof imenoval ime Hamza Bega, je zaklical neki častnik: „Hamza Beg? Ta ptiček sedi sedaj v moji kletki; pred Dunajem sem ga vjel.“

„Tako?“ se čudi Szapary.

„Spodobi se na vsak način, da ga sedaj izročite grofu, ki je toliko od njega trpel.“

„Od srca rad“, reče prisiljeno častnik, ki se je zanj nadejal velike odkupnine.

„Odkupnina je Vaša“, pravi Szapary, s čimer se častnik vzadovolji. „Povejte to spremembo paši in mu povejte, da je sedaj njegov gospodar oni, katerega je dal h plugu vpregel.“

„In da se mu bodo biči z obrestmi povrnil“, doda častnik v smehu.

„Tega mu ne smete reči, ampak ravno nasprotno, da bom z njim popolnoma po krščansko ravnal.“

Ves pobit je sedel Hamza Beg v taboru, ko je k njemu prišel častnik in mu rekel: „Grof Szapary je tu in sem te izročil njemu“. Hamza Beg se je prestrašil.

Turek, ki pripisuje vse nespremenljivi osodi, noče pokazati, kar se godi v

v mojem ljubljnem mestu Dunaju. Najlepše spoštovanje pa se mi je skazovalo z dejansko ljubeznijo do bližnjega, kot najbolj ganljivo, mojemu srcu najprijetnejšo čestitko pa sem pozdravil, da je nebrojna vrsta javnih zastopstev, zasebnih družb in posamnikov, ustrezaje moji želji, in nad vse moje pričakovanje slavila dan s plemenitimi čini dobrodelja, ki bodo še v poznih časih donášali obilen blagoslov pomoči potrebnim in stiskanim. — Vsem, ki so na tak način z besedo in dejanjem, v ljubezni in zvestobi sodelovali, izrekam iz globoko ginjenega srca svojo prirčno cesarsko zahvalo. Molim k Bogu Vsega-mogočnemu, naj blagoslovlja moje zveste narode ter jih poplača za vso tolažilno ljubezen, s katero so me obdali v teh dneh pomenljivega spomina, sebi pa prosim milosti neba, naj bi mi naklonilo zazreti jasen večer mojega življenja po neskaljeni sreči vseh mojih narodov. Naročam Vam, da objavite to mojo zahvalo.

Prefektom v malem semenišču je imenovan č. g. Frančišek Setničar. Podučeval bo tudi koralno petje v bogoslovnici.

Službo pri sv. Antonu v Gorici bo opravljal č. novomašnik Fr. Setničar, prefekt v malem semenišču.

Drž. posl. grof Coronini je zopet prašal trgovskega ministra, kako sodi o ukrepu goriške kupčijske zbornice, ki je dovolila letni donesek do 4500 gld. za dobo 75 let tramvaju na par, ki naj bi se gradil iz Gorice skozi Červinjan do Ogleja. Proti temu sklepu je bil vložen utok, ter trgovinski minister pravi, da l. 1895, a dosedaj ni ne rešitve ne odgovora na prvo interpelacijo. Goriška kupčijska zbornica, ki nima niti beliča za Slovence, hoče kar 337.500 gld. žrtvovati za podjetje, o katerem je že naprej izključeno, da bi se izplačalo. Radovedni smo, kaj odgovori trgovinski minister.

Protest županov goriške okolice je vzbudil splošno pozornost med Slovenci. Le „Slov. Narod“, kateremu v zadnjem času noben korak goriških Slovencev ni po volji, se hoče nekaj spodikati ter zmanjševati važnost odločnega koraka. Upamo, da ta korak tudi na zgoraj ne ostane brez vpliva.

Današnji številki smo priložili kot prilogo interpelacijo drž. poslanca dr. Gregorčiča radi postopanja proti slovenski zastavi v Gorici. Čitatelji naj le pazljivo preberejo to interpelacijo.

Deželni zbori, tudi goriški, so sklicani na 28. t. m. na zborovanje.

C. kr. poštini in brzojavni urad na kolodvoru naznanja: O božičnem času t. j. od 13. do vstetega 24. t. m. vsprejemajo se pri tem uradu denarne in vožnje pošiljatve od 8 ure zjutraj do 7 zvečer.

V nedeljo 25. t. m. se uraduje kakor navadne dni.

Kdo draži? „Corriere“ in „Sentinella“, ki sta oba pristna židovska lista, skoro v vsaki številki trdita, da so katoliški duhovniki narodni hujšakači: „aizzatori del popolo“. Nedavno sta pisala tudi o devinskem g. dekanu, da ni drugega nego hujšakač, ker se je pederznil slovesno sprejeti iz Trsta vrnivšega se vrliga in poštenega župana Plesa.

Tako pišejo židje, ki so od začetka do današnjega dne prvi hujšakači na svetu: Že latinski pisatelji pred Kristusom jih drugače ne imenujejo nego hujšakače. Sam Cicero pravi, da so židje v Rimu najbolj zviti hujšakači, kateri na skitem ljudstvo dražijo. Ta značaj je poglavitni v židovskem življenju. Zato so vlade morale v vseh časih krotiti židovsko pederznost in dražljivost s posebnimi zakoni. Dokler so bili ti zakoni v Avstriji v veljavi, živeli so avstrijski narodi v miru. Zdaj se je židom dala v Avstriji prostost in zato vidimo, da so nam vse avstrijske narode v kratkem času razdražili. Žalostno je, da se na sploh tega niti ne zavedamo. Židje mečejo med avstrijske krščanske narode preporna jabolka, da se zanja tržejo, sami pa roko skrivajo in se na skitem smejejo kristjanom!

Poglejmo le na Gorico! Tukaj se očitno vidi, da edini židje dražijo. Židje netijo narodne strasti, sami se pa na skitem smejejo, ker jim ni mar ne za Italijane, ne za Slovence. Ako čitaš goriške italijanske liste, misliš, da jih pišejo pristni Italijani, pa se motiš, ker se v ozadju skrivajo pristni židje!

Kristjani! Spoznajmo skritega sovražnika, kateri nas uznemirja! Ne izgovarjamo se, da so nekateri „mičkeni“ židje vender le dobri — un bon diau — ker vsi so več ali manj hujšakači! Priča temu so „Corriere“, „Sentinella“, „Piccolo“ itd.

Proti kugi. Oblasti so izdale odlok, kateri ukazuje skrb pri gnojiščih in straniščih radi nevarnosti kuge. Na an-

gleški ladiji prišel je namreč v Suec človek okužen.

Odlikovanje. Glavar italijanskega gibanja v Gorici, odvetnik dr. Pajer, je dobil kot predsednik društva za furlansko železnico križ „di Grand' Ufficiale della Corona d'Italia“. Ves Izrael je navdušen. Zakaj ne?

Blaž iz Razdrtega, poslanec Lenassi je v državni zbornici interpeliral. Radovedni smo čakali kaj spravi na dan modra glavica. Pred nami je slavna interpelacija, na kateri so gotovo krpale še umnejsje glave. Kako radi bi jo dali za vžitek našim čitateljem, da bi videli vrhunec infamije in primerjati z podatki dejstev navedenih v interpelaciji dr. Gregorčiča in tovarišev. Toliko bolj bi želeli, da bi jo čitali naši čitatelji, ker so se dejstva godila v pričo mnogobrojnega občinstva. Ni dovolj, da so iznajdli „rusko“ zastavo in da hujškajo dan za dnem fakinažo proti priznanemu znaku slovenskega naroda, in tako pripravljajo isto fakinažo na izgrede, da potem lahko poročajo: „Glejte, panslavisti izzivajo“. — Z brezsrčnim čelom si upa Lenassi in Don Zanetti in vsa lepa družba italijanskih poslancev v državnem zboru ponavljati brezvestno hujskanje iredentiščno-židovskih listov z „rusko“ zastavo. Cel slovenski narod odločno zavrača tako počenjanje, katero se godi v okrilju vlade same. Z zlobnim namenom hočejo blatiti slovenski narod, kateri je vedno stal in še stoji na braniku države, in zato prejemal — udarce. Lenassi si je upal ziniti v državnem zboru, da so Slovenci, kateri zahtevajo najprimitivnejše pravice, hujšakači, katerim ni nič resnega, nič svetega. In na čelu tem hujškačem stoji — svest si udarca pravi Lenassi — gospod, ki je ob enem duhovnik in drž. poslanec in časnikar „panslavista“.

Ob enem Blaž opisuje policijske organe češ, da niso izpolnili svoje naloge. O tem niti ne govorimo. Očividni potrdijo, da so dejstva v interpelaciji — resnična. Čitajte Slovenci pazljivo priloženo interpelacijo naših poslancev.

„Corriere“, ko je priobčil interpelacijo Lenassijevo, konča z besedami: „In sedaj pričakujemo odgovor ministrov in primerjamo med tem po obliki in vsebini trezno, objektivno, zmerno interpelacijo naših poslancev z neokretno govoranco Gregorčiča, kateri vse obrekuje in skuša udušiti resnico v kalnem morju širokih razpravljanj in — čenč.“

Da tudi mi pričakujemo odgovor — na ženjenje naroda našega in zadoščenje. Vedeti hočemo, od kdaj je znak slov. naroda — znak „ruski“, in ali je vlada pripravljena te „don Kišote“, ki so iznajdli ruski strah, da blatijo slovenski narod, zavrniti in ustaviti enkrat nesramno hujskanje po čifutskih listih.

Viva Gorizia ebra. Ko so prevzvišeni knez-nadškof blagoslavljali 2. dec. temeljni kamen za hiralnico pri „rusi hiši“ prišli so z gospodom županom Venutijem tudi mestni starasine. Opazati je bilo, da jih je mnogo izostalo, ker je bilo vseh skupaj le kakih deset. Toda med temi desetimi so bili vsi štirje židovski starasine navzoči: Kako nam je bilo žal, ko smo videli, kako se je ta pederzna židovska stranka na odru mešala med škofa in duhovščino! Navzoč je bil tudi okrajni glavar Bosizio in nadkomisar Prinzig, ki sta malo prej ukazala strgati slovensko zastavo z Solskega doma. Župan Venuti je sicer prav lepo govoril, toda govoriti je moral z ozirom na pričujočo močno židovsko stranko le o dobrem delu ne pa o krščanskem delu osmilenja. V navzočnosti brezštevilnega krščanskega ljudstva kazali so se med cerkvenim obredom ti štirje židje na odru očitno. Cerkveni obred se je sicer izvršil veličastno, toda okoliščine so bile take, da je krščansko Gorico lahko sram. Ob takih priložnostih bi goriško županstvo vender moralo imeti nekoliko več ozira!

Anche questa xe da contar. Pod tem naslovom je opisal „Corriere“, kako je nek uradnik, kateri je uradno odšel v Čepovan zapisal na svoja vrata „v Čepovan“. To se ve je že zločin nad iredentovsko Gorico, a še ne največji. Čujte! Rabil je bel papir in zapisal z modrorudečim pisalom „Corrierjeva“ Karolina gotovo ni spala radi tega cel teden. V luknjo s takim uradnikom! V luknjo z vsemi, ki delajo bel papir in modrorudeče svinčnike. Radi bi se smejali taki budalosti, a žal je to sistematično hujskanje, katero draži goriške Italijane na Slovence. Gonja v mestu proti slovenski zastavi je sad tega hujskanja, kateremu je zapadla tudi slavna vlada. Radovedni smo, kdaj bo konec zlobnemu ščunanju? Slovenci si to dobro zapomimo.

Corriere smeši slov. župane radi znane zahteve. Župani so pokazali, da so župani slov. naroda. Čast jim!

Ravnateljstvo trgovsko-obrtne reg. zadruge v Gorici z neomejenim jamstvom naznanja p. n. članom, da je o božičnih praznikih, to je dne 25. in 26. t. m., zaprta pisarna.

Nemci v Gorici. Pederznost Nemcev v goriškem mestu vedno bolj raste. Vedno očitneje kažejo svojo nemškona-rodno oliko. Nemški profesorji na gimnaziji se že celo izvižno obnašajo. Njihovo postopanje vzbujati mora že največjo ogorčenost. Jedno pa moramo priznati, da se Nemci v kolikor je mogoče strogo drže gesla „svoji k svojim“. V tem oziru bi bili lahko vzgled Slovincem, ki na to geslo le preradi pozabijo. Samo vzgled. Nemško kolesarsko društvo strogo pazna to, da njega člani naročajo le kolesa nemških tvornic. Drugih izdelkov, če tudi so priznani boljši, nabavljati ne dopuščajo vsled svojega strogo nemško narodnega mišljenja. Tako postopajo Nemci. In Slovenci!

Razglas. Podpisani deželni odbor naznanja stem, da je podelil pobiranje deželnih davščin, ki so določene za leto 1899, in sicer po 50 krajcarjev od vsacega hektolitra na drobno potočenega piva, po 18 krajcarjev od vsacega litra na drobno, to je izpod 56 litrov potočenih žganjin, navedenih v I členu B.II. točka 1 zakona od 18. maja 1875 (drž. zak. št. 34) razun špirta iz pokvarjenega vina in po 10 krajcarjev od vsacega litra na drobno (izpod 56 litrov) prodanih žganjin, omenjenih v 2 točki ista zakonovega člena, za celo deželo gosp. Josipu Gorup iz Trsta.

Slavna županstva so povabljeni, da objavijo to v svojih občinah, posebno pa dotičnim obrtnikom.

V Ločniku je umrl dne 11. t. m. župan g. Franč. Zottig. Mož ni bil slab, bil je le orodje znane goriške klike. Pogreba se je udeležila tudi šolska mladina. Pri pogrebu so bili otroci iz laske šole pokriti in g. načelnik je s čepico na glavi prav po domače kramljal z učiteljicami. Otroci iz slovenske šole in g. učitelj pa so šli lepo odkriti. Kdo je imel neki bolj prav?

Božičnica bo de jutre ob 3½ popoldne v otroškem vrtu v Podgori. Kdor se zanima za napredek slovenskih otrok, se lahko udeleži božičnice.

Poslopje za mlekarico so pričeli graditi v Ročinju. Zadrugniki z robotami radovoljno prispevajo pri zgradbi prostora. Da bi le še drugi spoznali korist zadruge ter se pridružili mlekarici.

Poštnega odpravnika pri novem poštnem uradu v Lokavcu je razpisano proti pogodbi in kavgiji 200 gld. Letna plača je 150 gld.; uradni pavšal 40 gld. in letni pavšal 120 gld. za vzdržavo jedenkrate poštne zveze z Ajdovščino.

Novo hranilnico in posojilnico so ustanovili v Bovcu. Bog blagoslovi delovanje prepotrebnega zavoda. Čast možem, ki se vkljub velikemu nasprotovanju niso vstrašili dela za ljudsko blaginjo.

Izjava. Osebo, katera me v 34. številki „Brivca“ obdoljuje, da prenašam glasove g. nuncem in glede obrekovanja mojega moža, imenujem satansko obrekovalko, pač pa dotična oseba naj sama pred svojim pragom pometa, da ne bo v pohujšanje celi vasi.

† Neža Pitula.

V pokritje dolga 2600 gl. poslali so dalje Alojzijevešču: Slavna županstva št. Frian 10 gl., Bilje 10 gl., Grahovo 10 gl., Vogersko po č. g. A. Berlotu 10 gl., razni dobrotniki iz Bilj 10 gl., Bl. gg. Pavel Oblak v Ravnah 10 gl., Ant. Drufovka posestnik v Mirnu 10 gl., Ferdinand Coffou, viši poštni upravni svetovalec 10 gl., monsig. Jan. Abram 10 gl., monsig. Štef. Bensa 10 gl., Ivan Kokošar, župnik 10 gl., neimenovan duhovnik 20 gl., Jakob Rejec 10 gl., Jos. Skočir, dekan 10 gl., Jos. Poljšak 10 gl., Jos. Golja 10 gl., Jos. Ferfolja 10 gl., Jos. Šrtancar 10 gl., Ant. Berlot 10 gl., Jos. Cigoj 10 gl., Ant. Trpin 10 gl., Fr. Stepančič 10 gl., Alfonz Poljšak 10 gl. Zadnji izkaz 950 gl., Skupaj: 1190 gl.

V zadnjem izkazu je tiskovni nenarodni škrt odbil preč. g. Andreju Lebanu 5 gl. in popolnoma prezrl č. g. Tomaža Rutaria z 10 gl.

Rojaki! Razposlali smo 260 pozivov in nakaznic, katere nam blagovolite napolniti po 10 gl. Ako ustrežete vsi naši želji, poplačali bomo dolg in s tem najlepše proslavili petdesetletnico presvetlega cesarja Franca Jožefa I.

Za Alojzijevešče: Na Trnovem so o priliki petdesetletnice presvet. cesarja darovali 14 gl. 25 kr. V Gorjanskem pri banketu 2. dec. 5 gl. 30 kr. Tem je dodala še g. Antonija Adamič 1 gl., Mar.

Adamič 50 kr. in preč. g. Iv. Slokar, kurat 5 gl. Občina Pečine 160 kilogram ajde. Verno ljudstvo v Podgori 12 gl. G. Lovrenc Volk s Trnovega 50 kr.

Vsemogočni Bog naj stotero povrne vsem našim dobrotnikom!

Za kelih „Alozijevešča“ so darovali: Jan. Lovišček, delavec 10 kr., pl. Braunitzer 50 kr., Ant. Jerkič 50 kr., Jernej Kopač 1 gld., Anton Cibič, dekan 1 gld., delavke v predmici v Podgori 1 gld. 50 kr. Vsega denarja sem nabral do zdaj 83 gld. 28 kr. G. blagajnik mi je dal 30 gld. Kelih — delo g. M. Valentinčiča, pasarja za mesnicami — stane 140 gld. Nepokritih je torej še 26 gld. 72 kr. — Za dobrotnike bom maševal vse tri sv. maše na božični praznik. Dobrotnikom povrni Bog za milodare m'r in veselje sv. božičnih praznikov.

Dr. Jos. Pavlica.

Trst-Istra.

Shod progressovcev-razgnan — V nedeljo je imel spregovoriti Trst „prestolica Italijanov“, da protestuje proti nameravanemu hrvatskemu gimnaziju v Pazinu. Shod progressovcev je bil sklican v gledališče „Politeama Rossetti“. In res, polno je bilo, natlačeno do zadnjega koca. O ½ 1. ure je vstal predsednik progressa, Benussi, da pozdravi zbrano množico. Komaj je vstal, je zadonel po gledališču aplavz, ki se ni hotel poleči.

Predsednik je prijel za zvonec, poskušal govoriti, ali glej, zopet je zaoril krik in vrišč po poslopju, kakoršnega tam morda še ni bilo. Socijalni demokratje so na prvi galeriji razvili rdečo zastavo ter kričali na vse grlo: Živel socializem! Proč z liberalci! Na drugi galeriji pa so vpili! Doli z židi! Proč z oderuhi! Med tem kavsom pa se je čulo tu in tam po gledališču vpitje: Živela Avstrija! Vse to je trajalo kake ¼ ure in ker je bilo videti da ta hrup ne poncha, je jelo postajati toplo in mrzlo sklicateljem shoda.

Ker le ni bilo miru in kričanje ni odjenjalo, so začeli iz parterja na vrh kričati: Lopovi, postopači! Množice so take krike laške sinjorije vsprejele z ogorčenjem; zmerjali so z galerij laško gospodo, da je bilo joj, preklinjali jo in pretili jej, potem pa začeli metati na njo razne predmete, blazine, cunje, deske itd. Da ni bilo mirnejših življenj med njimi, pometali bi bili na laško gospodo klopi in druge težke predmete, da bi se bila utegnila zgoditi velika nesreča.

Do zborovanja sploh ni moglo priti in laška gospoda je odšla z dolgim nosom, prepevaje „Lasse pur“ — po ulici! Blamaža, blamaža, grozovita blamaža!

Tako je govoril Trst, „prestolica Italijanov“ svoj govor proti hrvatskemu gimnaziju v Pazinu!

Za slovensko prebivalstvo v Trstu pa je ta dogodek znamenit, ker pomeni velikansko moralen uspeh . . . po vsem tem, kar se je godilo v Trstu v poslednjih časih.

„Mattino“ tržaški dnevnik, kate-rega je podpirala vlada, je preuehal izhajati. Tudi Lavoratore, glasilo tržaških socialistov, je zamrl. Govori se, da bodo demokratje s pomočjo nekaterih progressovcev pričeli izdajati list z novim imenom.

Razprava proti Martinolichu, zloglasnemu uredniku „pulskega osliča“, se je vršila minole dni pred poroto v Rovinju. Toda razprava se je prekinila, ker je najvišje sodišče brzojavno zahtevalo spise vsled predloga dr. Laginje, zastopnika civilne stranke, za delegacijo druge porotne sodnije. Seveda je bil Martinolich vkljub očitnim in velikim goljužam v nevarnosti, da ga porotniki v Rovinju oproste.

V Pulju so te dni odprli prvo hrvatsko šolo, ki jo vzdržuje družba sv. Cirila in Metoda za Istro. Ob priliki blagoslovljenja se je dogodila prelepa dogodka. Neki priprost delavec je dvignil svojega sinčka v svoje naročje, in je pokleknil potem pred sv. razpelo, da z gorečo molitvijo in plamenitim srcem zaoblubi otroka Bogu in narodu. Ali ni bil to v srce segajoč prizor?

Obsojen je bil v Trstu v 4 mesečno ječo Ivan Arzon, ker je pred sodnikom v Trziču obdolžil g. čni Plesovi in g. č. devinsko učiteljico, da so kričale „Doli z Lego“, dočim je na razpravi preklical to svojo izpoved.

Ilustrovani narodni koledar je tudi za leto 1899 izdal založnik Dragotin Hribar v Celju. Koledar je lično opravljen in donša tudi raznovrstnega čtiva. Cena lepo vezanemu 1 gld., broširanemu 70 kr.

Zakon proti nesramnemu petju. Iz Bruselja se poroča, da je justični minister v zbornici predložil zakonski načrt, po katerem se pevanje nesramnih pesmij

v navzočnosti otrok, starih manj kakor 16 let, kaznuje z zaporom od 1 do 3 mesecev, ali z denarno globo od 100 do 1000 frankov.

Popolen lunin mrk bode v noči od 27. do 28. t. m. Mrk bode videti tudi v Evropi.

Tretji izkaz prispevkov slovenskih občin za cesarjev Spomenik. Darovale so nadalje: Cerklje pri Kranju 30 gld.; St. Juri pri Kranju 25 gld.; Dolenji Logatec 50 gld.; St. Vit nad Ljubljano 80 gld.; Jelsane 30 gld.; Sv. Križ pri Aidovščini 25 gld.; Trebnje 20 gld. in Ilirska Bistrica 20 gld.

Listnica ured.: G. dopisniku iz Zapotoka: Prihodnjic.

Blagorodnemu g. FRANČ. BROILJU,

zvonarju v Gorici-Vidmu.

Pogodba novih naših zvonov se je sklenila dne 12. avgusta 1898. Pogodbine člene ste vestno izpolnili. Cena je bila primerna, posebno pa dopada lepo uglašenje, tako da zvonilo vsem ugaja. Zato vam izreka podpisano oskrbnništvo svojo zahvalo in svoje najiskrenejše priporočanje.

Oskrbništvo cerkve sv. Tomažu, pri sv. Tomažu, dne 17. decembra 1898
Alfonz Poljšak, f. vikarij.
France Klemenčič, ključar.
Josip Bratina, ključar.

Ant. Koren,

trgovec v Gosposki ulici, prodaja razno lončarsko, porcelanasto in stekleno blago, reže in vklada šipe v okna, reže in napravlja okvirje za zrcala in podobe.

„Janus“

vzajemna zavarovalnica za življenje na Dunaju ustanovljena l. 1840.

Zavod zavaruje za slučaj smrti v najraznovrstnejših kombinacijah ter sloni na podlagi vzajemnosti, vsled česar čisti letni dobiček pripade društvnikom.

V 56 letnem obstanku se je pri zavodu zavarovalo:

101.800 oseb s 130.760.000 gld. kapitala in 825.000 rente.

Članom in njihovim pravnim naslednikom se je izplačalo 18.400.000 gld.

Na premijah (bonus) se je povrnilo 1.994.000. gld.

Kot zavarovanje za slučaj doživetja in smrti se posebno priporoča.

a.) zavarovanje glavnice, ki se ima izplačati po 20, 25, 30 ali več letih, ako zavarovanec še živi, ali pa povrnitev vseh vplačanih premij s 4% obresti, ako bi poprej umrl (Tarif II. H.).

b.) zavarovanje glavnice, ki se izplača kedar je zavarovanec dosegel določeno starost, ali pa takoj po njegovi smrti (Tarif II. G.).

Osrednja pisarna je na Dunaju I.

Wipplingerstrasse 30 (Janushof).

Zastop za Primorsko in Kranjsko v Gorici, Via Ponte Isonzo.

Ed. Pavlin,

v Gorici

v Nunskih ulicah št. 10.

nasproti gostilne „Belega Zajca“ usoja priporočiti preč. duhovščini in sl. občinstvu svojo veliko zalogo nagrobnih vencev vsake vrste, rož za cerkve, palm, šopkov za nove maše in poroke, voščenih sveč, mrtvaških oblek, rakev vsake velikosti, zlatih čerk, lesenih stajal za palme, zlatih loncev, svilnatih trakov vsake širjave in barv, črno rumenih, trobojnih bisernih vencov, papirja (manšete) za šopke, papirja v vsakih barvah za izdelovanje cvetlic.

Belega in črnega papirja in zlatih nog za rakeve, zlata za olepšanje.

Vse po najnižjih cenah

Opozarjam tudi da tiskam črke na perilo in sprejemam vsa v to stroko spadajoča dela.

Teodor Slabanja,

srebrar v Gorici, ulica Morelli 12

priporoča prečastiti duhovščini in cerkvenim predstojnikom svojo delavnico za izdelovanje

cerkvene posode in orodja.

Staro blago popravi, pozlati in posrebrja v ognju po najnižji ceni.

Da si morejo tudi bolj revne cerkve naročiti cerkvenega kovinskega blaga, olajšuje jim to s tem, da jim je pripravljen napravljati blago, katero se izplačuje na obroke. Prečast. p. n. naročevalec si obroke sam lahko določi.

Pošilja vsako blago poštne prosto.

Naznanjam preč. duhovščini in velelawnemu občinstvu v Gorici in z dežele, da sem otvoril lepo urejeno

brivnico

na Travniku šte. 21, zraven Paternolijeve knjigarne in loterije.

Obljubujem točno in hitro postrežbo, ker sem preskrbljen z 3 delavci. — Prodajam tudi profuma. — Toplo se priporočam udani

Anton Pucelj,
brivski mojster.

Podpisana priporočata slavnemu občinstvu v Gorici in na deželi, svojo no-oo urejeno

prodajalnico jestvin.

V zalogi imata tudi raznovrstne pijače, n. pr.: Francoski Cognac, pristni kranjski brinjevec, domači tropinovec, fini rum, različna vina, gorušice (Senf) ter drugo u to stroko spadajoče blago. Postrežba točna in po zmerni cenah.

Z odličnim spoštovanjem
Kopač & Kutin

trgovca v Semeniški ulici št. 1

v hiši, kjer je „Trgovsko-obrtno-zadruga“.

JOŽEF CULOT

Gorica, Raštelj št. 2.

Velika zaloga raznovrstnih iger, oprava za božično drevo, in igrače za otroke.

Čebelno-voščene sveče

priporočam prečastiti duhovščini, cerkvenim oskrbništvom, ter slavnemu občinstvu.

Za pristnost jamčim z 1000 kr.

Z veleštovanjem udani

J. Kopač,

V GORICI, Solkanska cesta šte. 9.

Svoji k svojim?

E. SUSTERSIČ & C.

v Stolni ulici št. 13 nasproti veliki cerkvi.

Usojata si priporočati slavn. občinstvu in rojakom svojo

Veliko zaloga krojnega (manifakturnega) blaga

vsake vrste za možke in ženske obleke, kakor tudi vsake vrste modernega blaga za vsak stan, perilo in cvilih iz prvih tovarov, volno in žimo za blazine itd.

Vse se prodaja po jako znižanih cenah in se ne bojimo nobene konkurence. Postrežba je točna.

Svoji k svojim?

Gosposka ulica št. 14 (blizu lekarne Gironcoli).

Podpisaneec uljudno naznanja slavnemu občinstvu, da je otvoril 13. oktobra t. l.

Novo zalogo pohištva, ogledal, slik itd.

v Gosposki ulici št. 14 (blizu lekarne Gironcoli).

Priporoča se posebno novoporočencem za preskrbo vseh mobilij, kakor tudi vsega pohištva, po najnižjih cenah.

Dajalo se bode tudi na obroke, bodisi mesečne ali tedenske. Zagotavlja točno postrežbo in ukusne izdelke po naj-novejših zahtevah te stroke. — Nadejaje se obilega obiska iz mesta in dežele, belježi z odličnim spoštovanjem

Anton Breščak.

Gosposka ulica št. 14 (blizu lekarne Gironcoli).

Gosposka ulica št. 14 (blizu lekarne Gironcoli).

Prva slovenska trgovina z železjem

KONJEDIC & ZAJEC

prej G. Darbo

GORICA — pred nadškofijo št. 9. — GORICA

Priporočata po najnižjih cenah svojo bogato zalogo najboljšega štajerskega železa in piosčevine raznega obrtniškega, poljedelskega, vinogradskega in pohišnega orodja. Prevzemata naročila za vse stavbe in podjetja. Glavna zaloga za Gorico in okolico izdelkov c. kr. priv. tovarne; pri-poznano najboljših kotlov od g. Nussbaum-a v Ajdovščini po tovarniških cenah.

Edina zaloga najboljšega koroškega acalon in terescian jekla. — Zaloga Portland in roman cementa. — Česar ni v zalogi priskrbi se nemudoma.

Kupujeta staro železo in kovine po najvišji ceni! Vsako naročilo izyri se nemudoma in vestno!

CENIK

Papir pisemski in uraden 100 pol	od 30 kr. navzgor;
zavrtki (kovrti) raznovrstni 100	" 20 " "
papir in zavrtki za pisma v škatli	" 30 " "
peresa po 144 v škatli	" 25 " "
podobice svetnikov s slov. napisom 100	" 30 " "
tinta, steklenice	" 5 " "
molitveniki (mašne knjige)	" 12 " "
tiskovine za duhovnje kakor v Hil. tiskarni; spovedni listki tisoč črnih 1 gl. 50 kr., rudečih 2 gl., tiskovine za županstva na 1/4 pole 100 kom. 25 kr., na celi poli, kakor pro-računi, zapisniki itd. pola 3 kr., trgovski računi tisoč 2 gl. 50 kr. do 5 gl. posestnice (vizitke) 100 — od 60 kr. navz-govor;	
album - i za slike in razglednice od 1 gl. 40 kr. navzgor;	
" " spominska vpisovanja od 10 kr. navzgor;	
" " glaske (note) 80 kr.	

i. t. d. vse po najnižjih cenah.

Za naročila priporoča se najuljudneje

G. LIKAR

Interpelacija

poslancev **dr. Gregorčiča** in tovarišev na Njegovo Prezvzišenost gospoda ministerskega predsednika, grofa Thuna, kot voditelja ministerstva notranjih poslov, v zadevi zapostavljanja slovenskega prebivalstva v okraju in mestu goriškem po c. kr. okrajni oblasti.

Zdi se, da c. kr. okrajno glavarstvo v Gorici je od nekaj let popolno izgubilo smisel za svojo nalogo ter da je postalo mestnemu magistratu podrejen izvrševalen organ in voljno orodje radikalni italijansko-narodni stranki v mestu.

Namésto, da bi vedno imelo pred očmi in vsestransko podpiralo blaginjo okraja, za kateri je postavljeno, h kateremu ne pripada mesto goriško, vidi, kakor se spoznava iz njegovega delovanja, zapostavlja in rušit blaginjo slovenskega prebivalstva v tem okraju, svojo glavno nalogo v tem, da podaja svojo močno roko italijanskim radikalcem v mestu v preganjanju in pritiskanju slovenskega, cesarju zvestega življa, ter da varuje „izključno italijanski značaj“ goriškega mesta — mesta z dvcpetinsko slovensko manjšino! — celo z nepostavnimi sredstvi.

Sklicevanje na javni mir in red, ki je baje po Slovencih v nevarnosti, je le plašč, ki ga rabi c. kr. okrajna oblast v to, da si dovoli pod njega varstvom vsako sramočenje in vsako poniževanje slovenskega prebivalstva v mestu in v okraju. Javni mir in red se kali poglavitno in v prvi vrsti po neopravičenih, za Slovence odlojznih in izživajočih naredbah, katere izdaja c. kr. okrajna oblast po želji in zahtevi italijanske radikalne stranke, s katero je popolnoma liirana (združena), ker vse te navedbe se izkazujejo kot pristranske, v korist italijanskih radikalcev.

Namesto, da bi zaprečila izgrede in kršenja zakonov z modrimi naredbami, jih uzročuje c. kr. okrajna oblast na slovenski strani navlašč s svojim brezaktnim in izživajočim postopanjem.

S tem ne še zadovoljna, namišluje slovenskemu prebivalstvu zločine, ki se niso godili, ter poroča o njih predpostavljanim oblastim ali pa skrbi, da pridejo po drugih v javnost. V prvem pogledu podaje neovrgljiv dokaz govor dvornega svetnika Czapka v seji 13. maja 1897. v poslanski zbornici državnega zbora ter odgovor, dan v seji 11. maja 1897. na interpelacijo barona Malfattija o primorskih odnosajih.

Nasproti zamolčuje in zatajuje c. kr. okrajna oblast najgroznejše izgrede in nezakonitosti, ako se gode na italijanski strani. Tako je opisala c. kr. okrajna oblast velikansko, slovensko prebivalstvo z dežele in mesta, pa avstrijsko domoljubje globoko žalostno demonstracijo dne 22. marca 1897. kot povsem nedolžno.

Z ozirom na sramotne in poniževalne priprave, ki so se uprizorile proti slovenskim vojaškim nabornikom v pomladi leta 1897., je priznal uradni voditelj okrajnega glavarstva sam, da „je šel županu Venutiju na limanice“. Meseca marca 1898. je zatrjeval, da ne pojde več na ta način na limanice; meseca julija istega leta pa si je izprosil višje dovoljenje, da sme še dalje „hoditi na limanice“.

Dogodki na železniški postaji dne 25. marca 1897., v Št. Petru dne 28. istega meseca, v Batujah meseca septembra 1898. so se edino le po krivdi posamičnih uradnikov tega oblastva tako zasuknili, da so donesli mnogim državljanom težke kazni.

Dva višja komisarja pri okrajnem glavarstvu, njega prava voditelja, sta znana, izrečna pristaša italijanske radikalne stranke, v katerem smislu izkoriščata v svoje roke položeno uradno moč. Policijsko in vojaško moč rabita v to, da izživata in v nesrečo pehata slovensko prebivalstvo v okraju, ki je po svoji naravi miroljubno in se dá voditi. V zgore navedenih slučajih sta bila prisotna.

Dogodki na železniški postaji in na Rojicah z dne 25. marca 1897. dajejo prepričljiv dokaz o nezaslišni drznosti, s katero je policija gonila slovenske mladeniče med zvižganjem in zasramovanjem italijanskih demonstrantov, katerim se ni nič zgodilo, ter dražila jih k nepremišljenim korakom.

O tej priliki je policija z Josipom Cijanom pred mnogimi pričami dejanski grdo ravnila, a v zapisniku, ki se je pri c. kr. okrajnem glavarstvu po volji policijskega komisarja sestavil, se to v nasprotju z resnico taji.

V Št. Petru je okrajni komisar, ko je došel tja dne 28. marca 1897. z vojaško pomočjo, najprej nadražil kakih 24 mladeničev, kakor je razvidno celó iz sodnih spisov, k izgredu, za katere so bili strogo kaznovani, potem je gospodaril med mirnim, v krčmi sedečim domačim ljudstvom, kakor v premaganem sovražnem taboru.

Ko se mu ni posrečilo, nahujskati jih k upor, aretoval je par nedolžnih ter odšel dalje v Vertojbo, kjer je aretoval kakih 22 mož in mladeničev ter odgnal jih zvezane in uklenjene z vojaško pomočjo v zapore, kjer so jih dalje časa zadrževali, ne da bi bil le edea izmed njih prišel pred sodišče radi pomanjkanja vsakršnega kaznjivega dejanja. Na opombo, da med aretovanimi bi utegnili biti tudi nedolžni, je zavrnil okrajni komisar: „Ne dé nič; ti povejo krivce“. Na ta način se „vlada“ v goriškem okraju slovensko prebivalstvo.

V Batujah je dalo razžaljeno avstrijsko domoljubje povod, da se je zbralo mnogo ljudstva. Ta okoliščina bi bila morala spominjati politično oblast, da naj postopa previdno, ter sodno oblast, da naj postopa prizanesljivo. „Da se varuje ugled države na zunaj“, se niso ozirali nikjer na to okoliščino in spoznala so se kot kaznjiva dejanja taka, ki se v normalnih odnosajih smatrajo kot brez pomena.

Kamor pošljejo omenjena dva uradnika kot posredovalca med Slovence, zgodi se gotovo kaka nesreča. Eden izmed njih namestuje lahko po svojem osornem, oblastnem, odbijajočem nastopu vsakterega turskega pašo; drugi je slovenskega jezika nezmožen in že zato nesposoben, da služi v slovenskem okraju in pol slovenskem mestu.

Nov dokaz popolne nesposobnosti omenjene oblasti, da bi rešila postavno dano jej nalogo, kakor tudi popolne odvisnosti od mestnega magistrata in radikalne italijansko-narodne stranke v Gorici, dala je ta oblast dne 2. decembra, ko se je slavila petdesetletnica vladanja Njegovega Velikanstva presvitlega cesarja.

Šolska uprava, sledé modri misli, da vtisi iz otroških let najmočnejše upliva v življenju in da treba skrbno buditi in gojiti v otroških srcih dinastično in domoljubno čut, je dala šolski mladeži prost oni slavni dan, kateri so vsi avstrijski narodi željno pričakovali in spoštljivo praznovali, ter je ukazala vodstvom vseh javnih in zasebnih šol, naj ta dan obhajajo z domoljubnimi slavnostimi, ki so bile natanko označene.

Društvo „Šolski dom“ v Gorici je zgradilo s pomočjo prostovoljnih darov občin in drugih dobrotnikov v deželi v spomin in proslavo petdesetletnega vladanja Njegovega Velikanstva presvitlega cesarja veličastno šolsko poslopje, katero naj priča še poznim rodovom o zvestobi in udanosti Slovencev v goriški mejni deželi do cesarja in države, in katero služi danes 800 učencem, med temi 600 šolskim otrokom iz ljudske šole, kot učilisce. Društvo je nastavilo cerkveno blagoslovljenje šolskega poslopja na dan 2. decembra, kot na dan cesarjeve pet-

desetletnice, ter je je združilo s slavnostjo cesarskega jubileja.

Vsakdo, ki ne pozna onemoglosti c. kr. okrajnega glavarstva v Gorici nasproti zahtevam italijanske narodne stranke, bi bil mislil, da c. kr. okrajna oblast bode imela nasproti takemu poslopju in taki dvojni svečanosti vsaj toliko spoštovanja, kakor ga izkazuje italijanskim glumačem iz kraljestva, kadar se prekucujejo na javni ulici.

Ali to se ni zgodilo.

Na izrečno zahtevanje pri slavnosti navzočih dobrotnikov društva ter roditeljev šolskih otrok se je razobesila ob začetku svečanosti in za čas njenega trajanja poleg dragocene državne zastave tudi slovenska trobojnica (belo-modro-rudeča), katere je visela v sprednje dvorišče šolskega poslopja na zasebno društveno lastnino, in katere je imela pričati, da cesarsko slavnost so Slovenci priredili ter cesarski spomenik Slovenci zgradili.

Slovenci imajo navado, da ko obhajajo domoljubne in dinastične slavnosti, razobesajo poleg državne zastave vedno tudi narodno trobojnico, da se spričajo kot zvesti Avstriji in ob enem kot Slovenci. Tej stari navadi ostali so zvesti tudi v tem slučaju.

Voditelji in zastopniki radikalnih Italijanov v Gorici so razobesili ob cesarski slavnosti dne 2. decembra samo belo-modro zastavo, katero častijo kot znak italijanskega značaja — goriškega mesta („Gorizia italiana“) — brez vsake črno-rumene primesi. Na glavnem trgu goriškega mesta je plapolala tisti dan narodna trobojnica, katere nosi barve zunanjih držav (Ogerske in Italije) na javnem prostoru. Ti okoliščini nista žalili gospodov višjih komisarjev in voditelja c. kr. okrajnega glavarstva; a isti gospodje so bili iz sebe radi slovenskih zastav, ki so bile razobesene na „Šolskem domu“ in drugod po mestu.

Komaj je bilo videti slovensko trobojnico na „Šolskem domu“, že se prikaže redar v hiši ter zahteva, naj se odstrani. Društveni odborik dr. Aleksij Rojic odvrne, da se to zgodi, ko neha svečanost, kar bo najkasneje v pol uri.

Med tem, ko se je v novo sezidanem in novo blagoslovljenem šolskem poslopju, katero nosi na čelu v zlatih črkah napis, da „Šolski dom“ se je zgradil v spomin 50-letnega vladanja Njegovega Velikanstva cesarja Franca Jožefa I., vršila cesarska slavnost ob mnogostevilni udeležbi šolske mladeži, njenih roditeljev ter dobrotnikov društva, se prikaže na vratih slavnostne dvorane policijski oficijal Kratký s še drugim uradnikom in štirimi redarji ter zahteva od društvenega načelnika z oblastnim, zapovedujočim glasom, naj dá odstraniti slovensko zastavo, ki je visela v sprednje dvorišče iz okna gosto natlačene dvorane.

Načelnik ga opozori, da to ni mogoče pred koncem slavnosti, ker je dvorana gosto natlačena od množine otrok. Na to mu uradnik z odurnim glasom vrže v obraz razžaljivo, ker neresnično trditev, da mu je bilo že pred slavnostjo ukazano, sneti zastavo.

Prisotnost cesarskega svetnika in c. kr. okrajnega šolskega nadzornika v uniformi, posredovanje deželnega poslanca dr. Aleksija Rojca, dostojanstvo načelnika, ki je kot državni poslanec in deželnega glavarja namestnik policijskemu oficijalu Kratkýju osebno znan, ni nič pomagalo, ker c. kr. oblast je stala pod pritiskom italijanskega radikalstva, in od strani onih, ki so dali nalog, se je očitvidno nameraval škandal.

Načelniku ni preostajalo drugega, nego da je ustavil slavnostno govornico v sredi govora, kateri so prej pazljivo poslušali otroci

in navzoči odrasli, da je slavnost sploh ustavil ter prosil prisotne, naj zapusté dvorano, da bo mogoče izvršiti povelje policije ter sneti zastavo, ob kateri se izpodtika.

Ko je načelnik to naznanil in se je prikazal uniformovanec z redarji na vratih, z namenom, da bi stopil v dvorano, je uplivalo to neizmerno. Otroci so vrečali in jokali, odrasli so zmirljali in kleli vlado, ki je vsled sramotne kapitulacije pred irredento brezsrčno pokvarila njim in otrokom slavnost, katere so se že dolgo veselili in pripravljali na njo.

Ljudje so bili zbegani in prestrašeni, da bi bili lahko nastali najhujši nasledki. Ena učiteljica je padla v nezavest, druge so jokale; ena deklica je padla na tla in je bila pohojena; vse so se gnetle k vratom ter drle vpijoče in prepadenega obraza na ulico, kjer jih je sprejelo zbrano občinstvo „avite colture“ z vpitjem in porogljivim ploskanjem rok, ne da bi se bil veliki uniformovanec za to kaj zmenil, ker njemu ni bilo pri srcu, kako bi varoval otroke, ampak slovenska zastava. Mnogo deklic in nekatere učiteljice so ležale bolne ves dan vsled prestopnega strahu in zdražbe; druge so tožile še drugi dan, da jih glava boli; nekatere niti niso mogle iti v solo.

Odrasli so besneli radi frivolnega nastopa policijskega uradnika in radi naredb, katero je ukrenila c. kr. okrajna oblast v prilog irredenti. Polni gnjeva radi žaljenja in poniževanja Slovencev s tem, da se je dala silovito odstraniti njih trobojnica v pričo Italijanov, ki so se zbrali na ulici vsled prihoda policije, so odstranili avstrijsko zastavo z okna ter so jo hoteli vreči na tla. Načelniku in drugim navzočim gospodom se je posrečilo, da so s prijaznim prigovarjanjem pomirili razsrjeno množico ter obvarovali jo pred nepremišljenimi koraki.

Uniformovanec, spremljan od štirih redarjev, se je razkoračil v slavnostni dvorani, je opetovano zarezal nad načelnikom, ker se mu je zdelo, da zastava se ne smena dovolj hitro, je pustil redarje v dvorani z nalogo, da naj aretujejo vakega, ki bi se ustavljal njih naredbam, ter je brez pozdrava odjadral v zavesti svoje zmage, da sporoči izvršeno junaštvo onemu, ki mu je bil to naročil.

Treba poudariti, da taktno in človeško postopanje redarjev se je lepo odlikovalo pred robatostjo in surovostjo uradnika.

Ni dvoma, da gospoda višja komisarja, ki sta že pred tistim dnem v navzočnosti zastopstva italijanskih radikalcev v uradnih prostorih c. kr. okrajnega glavarstva razpravljala o možnosti, da se razobesi slovenska zastava v „Šolskem domu“ in drugod po mestu, in ki sta se dogovorila o pripravi, ki naj se ukrenejo za ta slučaj, sta računala na upor od strani društva in gostov in da sta upala na bogat ribji lov za sveto Hermandado (za zapore). Modra odjenljivost načelnikova in spoštovanje njegovih prošenj od strani navzočih je jima prekrizalo račun in kakor trdijo verojetna poročila, pokvarilo dobro voljo.

Vendar se lahko tolažita in smeta biti ponosna na to, da na dan cesarske petdesetletnice med cesarsko jubilejno slavnostjo v šolskem poslopju, ki se je sezidalo v spomin in proslavo tega jubileja, sta v veliko veselje italijanske irredente izzvala prevelik škandal.

Med slavnostjo so metale iz oken nasproti stoječega stanovanja italijanskega zasebnika nežne ženske roke kamenje proti „Šolskem domu“ in vanj; eden kamen je zadel gospo Lovišček na ramo ter jo poškodoval, drug je padel pred gospo

Pregl, ne da bi jo zadel. Veliki uniformovanec ni seveda o tem nič opazil, ker je imel važnejši posel; redarji so bili o tem dogodku obveščeni. **Ako bi bil to storil kak Slovenec v škodo kateri italijanski šoli, bi sedel že zdavna pod ključem in zapahom.**

Ako se vpraša, zakaj je policija uprizorila ta grozen škandal, tedaj pridemo do slovenske zastave in do odnošajev, v katerih je c. kr. okrajna oblast do italijanske irredente v Gorici.

Slovenci v avstrijskem cesarstvu imajo od leta 1848. svojo narodno trobojnico (belo-modro-rudečo) ter jo rabijo od tistega leta naprej nepretrgoma brez ugovora do najnovejših časov pri vseh narodnih in drugih slavnostih.

Gospoda višja komisarja pri c. kr. okr. glavarstvu v Gorici, kot pristaša in strankarja italijanske narodno-radikalne stranke, nočeta nič vedeti o tej slovenski zastavi na ozemlju mestne občine goriške, ker vsled svojega pobratimstva z italijanskimi radikalcami hočeta, naj velja goriško mesto vključ slovenski dvepe-tinski manjšini kot čisto italijansko mesto, in ker razobešanje slovenske zastave na ozemlju goriške občine nasprotuje temu njih namenu.

Gospoda višja komisarja sta se obrnila meseca julija tega leta povodom nekega slučaja do c. kr. namestništva s poročili, ki so bila ad hoc prikrojena, na katerih podlagi sta dosegla predsedniški odlok z dne 7. julija, v katerem je rečeno, da razobešanje narodnih trobojnic, ki imajo ob enem barve zunanje države, spravlja v nevarnost javni mir in red v mestu goriškem.

Zadnji dogodki v Gorici so dokazali nasproti trditvam gospodov komisarjev, da ne razobešanje, ampak da **prepovedanje slovenske trobojnice** spravlja in bode spravljal v nevarnost javni mir in red ne le v mestu goriškem, ampak tudi na deželi. C. kr. okrajna oblast je postavno poklicana, da varuje Slovence, ko se poslužujejo svoje narodne pravice, z vsemi sredstvi, ki so jej na razpolago, proti morebitnim napadom druge narodnosti, katerih pa se ni bati, ako vladni organi ne izpodbujajo in pozivljajo k temu. Namesto tega se sklicuje na pritožbe in žuganja od strani druge narodnosti, katera so naročena po znanih činiteljih, da na podlagi teh more kratiti Slo- vencem njih pravice.

Slovenska trobojnica nosi barve naslednjih zunanjih držav: Schaumburg-Lippe, Francija, Luksemburg, Nizozemsko, Norve-gija in Srbija. Gospoda komisarja pa ne mislita, ko postavljata omenjeno načelo (da narodne troboj-nice, ki imajo barve zunanje države, so ne-varne), na nobeno teh držav, mar-več na Rusijo, dasi so državne barve ruske črna-pomerančnorumena-bela. Zame-njujeta namreč navlašč državne barve ruske z barvami zastave trgovskega brodovja ru-skega. S tem primerjanjem barv slovenske trobojnice z onimi ruske zastave trgovskega brodovja, **združujeta gospoda komi-sarje v soglasju z italijanskimi irre-**

dentisti neko postransko misel, neko sumničenje, proti kateremu prote-stujejo najslovesnejše avstrijski Slo-venci, vedno zvesti pristaši hiše Habsburške in avstrijske monarhije.

Irredenti se ne gnjusi slovenska tro-bojnica radi tega, ker ima barve zunanje države, ker sama se trudi na vso moč, da bi smela razvijati v Avstriji barve zunanje države (Italije), marveč ker je zastava Slovencev, ki se borijo ob jadranskih obalah proti irredenti.

Barve zunanje države se le zato pov-darjajo, da bi se zbudili pri avstrijski vladi pomisleki radi dopuščanja slovenske troboj-nice, ter zaló, da bi se moglo sklepati, da ako se dopuščajo barve ene ze- njanje države (Rusije), se morajo dosledno dopuščati tudi barve druge države (Italije), in da vlad-a postopa neenako, ako dela drugače.

To dokazovanje je tudi, kakor razvidno iz omenjenega odloka, obveljalo pri pred-sedništvu c. kr. namestništva, katero gotovo ne pozna stvari iz lastne skušnje.

Ali to dokazovanje je krivo, ker sloni na krivih postavkih. Prvič belo-modro-rdeče niso ruske deželne barve; drugič slovenska trobojnica ni dobila svojih barv iz Rusije, ampak — kakor je zgodovinsko dokazano — z Dunaja čez Kranjsko.

Ni res, da slov. trobojnica bi bila sprejela svoje barve od zastave trgovskega brodovja katere zunanje države; kajti slov. trobojnica ni na sebi in zgodovinsko nič drugega nego trobojnica vojvodinje kranjske. Minister Doblhoff je z odlokom z dne 23. septembra 1848. z ozirom na to, da prvotni grb vojvodinje kranjske je bil (še pred letom 1464) belo-modro-rudeč, določil barve slovenske trobojnice kot narodne barve (Nationalfarben) za Kranjsko, katero je središče in glavno bivališče slovenskega prebivalstva v Avstriji. Zgodovinsko dejstvo je, da Slovenci na Štajerskem, Koroškem in Primorskem so sprejeli leta 1848. kranjsko zastavo kot svojo narodno zastavo in da so jo od takrat vedno rabili.

Kar zadeva posebe Gorisko, ni nika-kega dvoma, da belo-modre-rdeče so prave deželne barve goriške, ker deželni grb goriški ima te barve in ker deželne barve se morajo ujemati z barvami dežel-nega grba. Slovenska trobojnica se je rabila v goriški deželi od leta 1848. vedno in brez ovire, **dokler niso prišli sedanji gospo-dovalci v Gorici na krmilo in nista postala njihova somišljenika višja komisarja,** katera imata dejanski kot taka najvišjo in neoporečno vodstvo v okraju, med tem ko mora drug nositi odgovornost za njihova dejanja.

Leta 1848. se je zbrala narodna straža goriških Slovencev proti upornim Italijanom pod slovensko trobojnico, katero je videti še dandanes. Goriška Čitalnica je od leta 1862. pri slovenskih povodih in sprevodih v Gorici vedno razvijala slovensko troboj-nico brez ovire.

Njegovo Veličanstvo presvitlega cesarja so Slovenci, ko je bival v Gorici leta 1875. in 1882., pozdravili s slovensko trobojnico. Leta 1882. so slovenska društva goriška za

slovensko trobojnico korakala iz središča mesta na Rojce in nazaj ter so se udele-žila na Rojicah, ki spadajo k ozemlju mestne občine goriške, s slovensko trobojnico na čelu, slavnostnega sprevoda pred očmi Njeg. Veličanstva. Isto tako so došla društva in ob-čine iz okraja z zastavami v slovenskih barvah na slavnostni prostor.

Leta 1891. so razobesila slovenska društva, ko je bivala Njegova cesarska Vi-sokost nadvojvoda Karol Ludovik v Gorici, brez ovire slovensko trobojnico; zasebniki so brez vsake težave razobesili z oken svo-jih stanovanj preproge in tkanine v sloven-skih narodnih barvah. Slovensko podporno društvo v Gorici rabi svojo društveno za-stavo, ki ima narodne barve, od svojega začetka, od 1882. do danes pri pogrebu svojih društvnikov.

Goriški Slovenci uživajo že petdeset let nepretrgoma pravico do svoje zastave. **Cesarska vlada je dolžna ščititi slo-venski narod, ta trdni branik ob naši državni meji proti Italiji, v njegovi pravici, in ne ovirati ga v izvrše-vanju njegove pravice z žuganjem in z oroženo močjo, ker italijanska irredenta tako zahteva.** V Trstu in Pulju, kjer je odstotek slovenskega prebi-valstva veliko manjši ko v Gorici, plapolala je dne 2. decembra t. l. slovenska troboj-nica brez ovire in brez omejitve. Ako se Trst in Pulj ne rušita radi slovenske tro-bojnice, izključen je tak strah tudi za Gorico.

Med tem, ko se goriška irredenta in z njo c. kr. okajno glavarstvo izpodtika na tem, da barve slovenske trobojnice se uje-majo z onimi, katere ima zastava ruskega trgovskega brodovja (Handelsflagge), ne izpodtika se nikdo njih na tem, da za-stava mesta goriškega, katero rabijo zdaj ostentativno kot znak „izključno italijanskega značaja“ mesta goriškega (Gorizia italiana), nosi barve, katere ima zastava ruskega boj-nega brodovja (Kriegsflagge) belo-modro. ki je veliko nevarnejša nego ona trgovin-skega brodovja in ki pripada isti zunanji državi.

Slovenci in Italijani v mestu goriškem rabijo zastave z barvami, ki so v odnosajih do iste zunanje države; slovenska zastava ima barve zastave trgovskega brodovja, mestna (italijanska) zastava ima barve za-stave bojnega brodovja iste zunanje države. Nimajo si kaj očitati in c. kr. okrajna oblast ne sme različno postopati glede na rabo teh zastav, ako se noče križe storiti pristra-nosti v prilog eni in v škodo drugi stranki.

Gospoda višja komisarja vesta prav dobro, da Slovenci so s srčno ljubeznijo vneti za svojo narodno zastavo in da so pripravljani, če treba, braniti jo do skraj-nosti. **Vključ temu se ne pomišljata, dražiti slovensko ljudstvo v tej točki, za katero je najbolj občutljivo, ter siliti je do nezakonitih korakov. Gos-poda višja komisarja sta spravila že stotine slovenskih državljanov v ječe in njih rodbine v nesrečo in še ne mirujeta. Iščeta novih povodov in pretvez, da bi na „sti maledetti di sciavi“ (kakor se jima poljubi imeno-**

vati Slovence iz okraja in iz mesta) **nava-lila še večjo nesrečo.**

Nista prijatelja ljudstvu, kateremu sta predpostavljena, ter nimata ni razuma ni srca zanj. Ne vidita rada, da so goriški Slovenci na glasu miroljubnega, cesarju zve-stega ljudstva, ter gresta na to, da oropata slovensko ljudstvo tega dobrega imena, da je ozlovoljujeta in nadražita. Zato delata ž njim kakor s sovražno sodrgo in z roparsko druhaljo (kolodvor, St. Andrež, St. Peter, Gorenja Vertojba, Dolnja Vertojba, Gorišček, Batuje, „Šolski dom“), dražita je k nezakonitim dejanjem, ki vo-dijo v nesrečo; trgata mu iz src zaupanje na državo in njene zakone ter je ženeta v naročje obupu in anarhiji.

Slovensko prebivalstvo v mestu in okraju je zgubilo vse spoštova-nje in zaupanje do tega urada; od njega pričakuje le žaljenje, zapostavljanje, krivico in nasilstvo; prikrita nezadovoljnost, srd in nevolja vladajo povsod; obup se po-lastuje src tega cesarju in državi zvestega ljudstva.

Zadnji čas je, da c. kr. vlada obrne svojo pozornost na obupni položaj slovenskega prebivalstva v okraju in v mestu goriškem ter da odpravi žalostne in nevarne od-nošaje pri c. kr. okrajnem glavar-stvu v Gorici.

Ker opetovane pritožbe o teh odno-sajih na pristojnih mestih niso imele uspeha in ker prošnje za njih odpravo niso bile uslišane, dovoljujejo si podpisani, staviti na Njegovo Prezvzišenost gospoda ministerskega predsednika grofa Thuna, kot voditelja mi-nisterstva za notranje posle, sledeča vpra-sanja:

1. Ali je Njegova Prezvzišenost voljna zapovedati, da se preiščejo po komisiji, ka-tere nepristranost je vzvišena nad vsak dvom, v tej interpelaciji navedeni slučaj in odnosaji pri c. kr. okrajnem gla-varstvu v Gorici na licu mesta, kjer naj se preslišijo tudi stranke?

2. Ali je Njegova Prezvzišenost voljna, poklicati na odgovor policijskega oficijala Kratkýja radi nekvalifikovane breztakt-nosti, s katero je dne 2. decembra t. l. motil cesarsko jubilejno slavnost v „Šolskem domu“ v Gorici?

3. Ali je Njegova Prezvzišenost voljna, dati slovenskemu prebivalstvu mesta in okraja goriškega s primernimi naredbami dolžno zadoščenje za javno razžaljenje, s katerim je bilo žaljeno, ko se je dala zapoved, da naj se sname slovenska zastava s „Šol-skega doma“, narodnega spomenika petde-sletnega vladanja Njegovega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I., med cerkvenim blagoslovljenjem in cesarsko jubilejno slav-nostjo, in z drugih hiš v Gorici?

4. Ali je Njegova Prezvzišenost voljna, naročiti c. kr. okrajnemu glavarstvu v Go-rici, da naj preneha v boju, ki ga bije v službi politične stranke proti slov. zastavi?

5. Ali je Njegova Prezvzišenost voljna, poprijeti potrebna sredstva, da se žalostni, državi nevarni odnosaji pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Go-rici korenito zboljšajo?

Na Dunaju, dne 9. decembra 1898.

Dr. A. Gregorčič

Rozkošny.
Dr. Engel.
Wilhelm Pfeifer
Heimrich.
Martinek.
Vychodil.
Šileny.
Kušar.
Dr. Žáček.
Dr. Stojan.
Pospíšil.
Holansky.
Dr. Pacák.
Zore.
Dr. Žitník.
Buković.

Dr. Plaček.
Dr. Gladyszowski
Dr. Blažek.
Karatnicki.
Dr. Kurz.
Breznovsky.
Pabstmann.
Janda.
Radimsky.
Dr. Deym.
Dr. Sláma.
Dr. Kramár.
Bečvár.
Vencajz.
Dr. Grégr.
Dr. Lang.

Skála.
König.
Maštálka.
Dostál.
Berks.
Doležal.
Tekly.
Horica.
Klaič.
Dr. Ferjančič
Sehnal.
Rataj.
Barwinski.
Spindler.
Mettal.
Formánek.

Perič.
Spinčič
Dr. Laginja.
Borčič.
Šupuk.
Coronini
Pogačnik.
Biankini.
Dr. Bulat.
Sokol.
Šrámek.
Wachmianyn.
Povše.
Lebloch.
Kaftan.
Dr. Kvekič.